

16 שבת ק"ט

בכל כחו. בכל כוונתו:

2

התם כי פרוץ הוא (א) אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע שנאמר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים (ב) אל תיקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן (ג) מאי אמן א"ר חנינא אל מלך נאמן א"ר יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש

14 שבת ק"ט

א"ר חנינא אל מלך נאמן. לריך - להרהר זו בשעה שאומר אמן:

28

עונם משום המלך עם הו"א: א"ר מלך נאמן. כך מעיד על צרכו שהוא אל מלך נאמן: שאין בני המלך בני - עמו ויש להם חלק במלכותו

3

כל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו. וכלל שלל יאריך יותר מדלי ועממא לפי שאין קריאת המצוה כמשמעה כשהוא מאריך יותר מדלי ומסקנא דמלתא

8 שבת ק"ט

ז לא ישיח שיחת (ב) חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפלה ואם שח הוא הומא וגדול עונו מנשוא ונועדים בו: הגה (ז) ולמד י"א בניו (ח) הקטנים שיענו אמן [ט] כי מיד שהתנוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא:

6

ברכה קודם צליעה: המופה. שקורין את האלף בנפשו ולא בפתח וואומר אמן והוא לריך לומר אמן: קפופה. שמחסי קריאת הגו"ן שאינו מוסיף צפה שמהל נכרת: יתובה. שלל שמע הנרעה אלל שמע שמוין אמן. והא דאמרין צהחליל (סוה נא): שנאלכסנדריא של מזרים היו מניפים נקודים כשהגיע עת לענות אמן אלמא לא שמעי וקא ענו הנהו מדע דעי שהם עונים אחר ברכה ועל איזו ברכה הם עונים אלל שלל היו שונעים את הקול: ולא יזרוק ברבד

5 שבת ק"ט

מועה: ת"ר אין עונין לא אמן המופה ולא אמן קפופה ולא אמן יתובה ולא יזרוק ברכה מפיו בן עזאי אומר כל העונה אמן יתובה יהיו בניו יתומים המופה יתקמפו ימיו קפופה יתקמפו ימיו וכל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו רב ושמואל הווי יתבי

9 שבת ק"ט

(א) יאף-על-פי שאינו חייב באותה ברכה, (ב) *חייב לענות (ט) אחריו (ט) [ג] אמן. (י) אבל אם היה *המברך אפיקורוס או כותי או תינוק, או היה גדול (יא) ושינה ממשבע הברכות, אץ עונין אחריו אמן: הגה ועונין אמן (ג) אחר עובד-כוכבים *אם (יב) שמע כל הברכה מפיו (הר"ב פרק אלו

78 שבת ק"ט

נ"ג, עיין בס' חסידים י"ט הטעם כי המברך אינו מזכיר אלא שם א' והעונה אמן מזכיר ב' שמות כי אמן בגימטריא שם יו"ד ה"י ושם אל"ף דל"ת, וכ"כ הרשב"א בחידושי אגדות ברכות נב, וע"ע טעמים בשו"ת הרשב"א ח"ה ס' נ"ג ושו"ת הרדב"ז ח"ח ס' י"ח, ובהעמק שאלה שאילתא קמ"ו אות א' כ' טעם שחובת הברכה אינה אלא מדרבנן משא"כ חובת עניית אמן אחר המברך הוא מאסמכתא. (א) א"ר שם ס"ק ג"א

10 שבת ק"ט

(ח) חייב לענות. דכתיב "כי שם ה' אקרא הבר' וגו', ואמרו חז"ל [יומא ל"ז]: אמר להן משה לישראל: כשאני מברך ומזכיר שם השם יתברך, אתם הבר' גדול לאלהינו בעניית אמן: (ט) אחריו אמן. איתא במדרש: כששומע שאחד

58 שבת ק"ט

קולו באמן יותר מן המברך: והוזה"ק החסיד מאוד בעונש השומע ברכה ואינו קונה אמן לכן אם המברך על איזה דבר לעצמו רואה דהשומעין מולאים באמן ואין עונין טוב שיברך בלחש כרו שלא ישמעו הברכה ויבואו לידי מכשול וכנו בחס"ס סי' רט"ו אות ג':

11 שבת ק"ט

דברים: ג' והא דאין עונין אמן אחר תינוק, דוקא (ד) [ז] בשעה (ה) שלומד הברכות לפני רבו, 'שמות' ללמד לתינוקות הברכות כתקנן ואף-על-פי שהם מברכין (ח) לבטלה בשעת הלימוד, 'אבל בשעה שהם מברכין (ט) לפטור את עצמן, כיון (י) דבני חינוך הם (כ) עונים אחריהם

14 שבת ק"ט

אביו מחנכו לומר תורה וכו' שמע ישראל וכו'. אבל אם התינוק התרגל לומר ברכה על האוכל, א"כ לדבר זה כבר נקרא הגיע לחינוך²⁴³ לאחר שהתינוק אומר זה על המאכל.

(2) בני חינוך הם. משמע דעל ברכה שמברך על אכילה וכהאי גוונא קודם שהגיע לחינוך, אין לענות אמן עליו [פרי-מגדים בחידושינו על ברכות]: (יז) שאומרים ההפטרה. רוצה לומר, שאז-קורין

13 שבת ק"ט

אמן, "וכן בשעה (ח) שאומרים ההפטרה בבית הכנסת: ד כל המברך (יח) ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים (ט) לשוא, והרי הוא (ב) כנשבע (ו) לשוא (כא) *יאסור לענות אחריו אמן:

15 שבת ק"ט

כשמברך לפטור עצמו אין עונין אחריו. מיהו מנהג העולם לענות אמן, ואפשר דהא דאין עונין אמן כתב במ"ב משום שאין שם ברכה עלה, מ"מ יש גם בעניית אמן משום הנוך, שיתחנך הקטן לעניית אמן, ודעת כמה אחרונים שאין איסור לענות אמן כי אם כשמברך לבטלה. (ה) שו"ע

16 שבת ק"ט

ז. אין לענות אמן אחר ברכת תינוק פחות מגיל שש שנים, אף אם מברך כהוגן ברכות הנהנין וכיו"ב. ואינו רשאי להחמיר ולענות אמן. [ויכול לומר בלחש: ברוך ה' לעולם אמן ואמן] ויסיים אמן בקול רם]. אבל תינוק שהוא יותר מבן שש שנים, ויודע למי מברכין, עונים אמן אחר ברכותיו. ומספק אין לענות אמן אלא עד שיגיע לגיל תשע, שאז מסתמא יודע למי מברכים. ובלבד שיהיה גופו נקי כהוגן, ויודע לקנח עצמו יפה, שאין לענות אמן אחר ברכותיו של קטן

אנחנו נוהגים אבל תנוק המברך לפטור את עצמו ומכין מה שאומר והגיע לחנוך עונים אחריו אמן וכן אחר תנוק המפטיר בבית הכנסת עונים אחריו אמן ונ"ל דתנוקת שאינה בת חנוך אין עונין אחריה אמן עד שתהא בת י"ב שנה ויום אחד:

17 שבת ק"ט

תשובה. קטן היודע למי מברכין עונים אמן על ברכותיו, והוא לרוב כשהילד הוא כבן שש או כבן שבע שנים. ואם אין הקטן יודע למי מברכין אין עונין על ברכותיו. ואם מסופק אם הקטן יודע למי מברכין לא יענה אמן, וטוב שיאמר את הפסוק ברוך ה' לעולם אמן ואמן בשעה שהקטן מברך, ויכוין לסיים אמן אחר ברכת הקטן. ואין חילוק בכל זה בין הטל או קטנה.